

НАЦІОНАЛЬНІ РЕАЛІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ЄВРОПОЛУ “SOCTA”

Користін О. Є., Свиридчук Н. П.

Окремим науковим та прикладним проблемам протидії злочинності в Україні останнім часом приділяється значна увага. У різні роки вони були предметом монографічних досліджень та дослідницьких проєктів багатьох відомих учених. Сучасна криміногенна ситуація в Україні - якісно новий феномен як за масштабами злочинних проявів, так і за ступенем їх руйнівного впливу на життєдіяльність суспільства, права і свободи громадян. За останні роки відбулася трансформація злочинності в нашій країні, зростає кількість організованих злочинних формувань, які мають чітку ієрархічну структуру, використовують новітні технічні засоби забезпечення протиправної діяльності, протидії правоохоронним органам. Організовані злочинні угруповання перетворилися на симбіоз ділків тіньової економіки, озброєних груп, що обслуговують їх, та корумпованих державних службовців різних рівнів. Саме ослаблення державного контролю за ситуацією в країні дає можливість криміналітету задавати тон, диктувати свої правила поведінки, ідеологію, субкультуру, лобіювати вигідні їй правові, організаційні і тактичні рішення легітимної влади, здійснювати активну протидію правоохоронним структурам.

Стаття присвячена аналізу проблем реалізації сучасних підходів боротьби з організованою злочинністю на основі впровадження методології Європолу SOCTA - оцінювання загроз організованої злочинності як визначального та важливого організаційного інструменту політики та управління. Акцентовано увагу на зміні сучасної парадигми та світової практики щодо протидії організованій злочинності. Орієнтування на виявлення джерел існування організованої злочинності та впливу на неї.

Розкрито методологічні та організаційні питання впровадження SOCTA. Зорієнтовано на вирішенні ключових та принципових складових цього процесу. Визначено необхідність забезпечення стратегічного аналізу відповідним науковим прикладним дослідженням. Зосереджено на підпорядкованості аналітичного процесу SOCTA задачам формування стратегічних цілей в управлінні правоохоронною діяльністю та формування відповідних компетентностей як менеджменту, так і працівників щодо тактичного рівня реалізації завдань боротьби з організованою злочинністю.

Ключові слова: загрози, оцінювання загроз, організована злочинність, оцінювання загроз організованої злочинності, SOCTA, методологія, стратегічний аналіз, стратегічні цілі.

Korystin O. Ye., Svyrydiuk N. P. National realities of implementation of Europol methodology “SOCTA”

Recently, considerable attention has been paid to certain scientific and applied problems of combating crime in Ukraine. In different years, they were the subject of monographic studies and research projects of many famous scientists.

The modern criminogenic situation in Ukraine is a qualitatively new phenomenon both in terms of the scale of criminal manifestations and the degree of their destructive impact on the life of society, the rights and freedoms of citizens. In recent years, the transformation of crime in our country has taken place, the number of organized criminal groups has increased, which have a clear hierarchical structure, use the latest technical means of ensuring illegal activities, countering law enforcement agencies. Organized criminal groups have turned into a symbiosis of shadow economy operators, armed groups serving them, and corrupt public officials at various levels. It is the weakening of state control over the situation in the country that makes it possible for criminality to set the tone, dictate its rules of conduct, ideology, subculture, lobby for legal, organizational, and tactical decisions of the legitimate authorities beneficial to it, and actively oppose law enforcement structures.

The article is devoted to the analysis of problems of realization of modern approaches to fight against organized crime on the basis of introduction of Europol methodology SOCTA - Serious and Organised Crime Threat Assessment as a defining and important organizational tool of policy and management. Emphasis is placed on changing the modern paradigm and world practice in combating organized crime. Focus on identifying the sources of organized crime and influencing it.

Methodological and organizational issues of SOCTA implementation are revealed. Focused on solving

the key and fundamental components of this process. The necessity of providing strategic analysis with appropriate scientific applied research is determined. It focuses on the subordination of the SOCTA analytical process to the tasks of forming strategic goals in law enforcement management and the formation of relevant competencies of both management and employees on the tactical level of implementation of tasks to combat organized crime.

Key words: *threats, threat assessment, organized crime, organized crime threat assessment, SOCTA, methodology, strategic analysis, strategic goals.*

Постановка проблеми. Сучасні реалії для українського суспільства, перш за все, пов'язані з відкритою зовнішньою агресією, посяганням на державний суверенітет та територіальну цілісність. Поряд із цим відкрита війна проти України супроводжується низкою заходів інформаційного, економічного, політичного та кримінологічного характеру, які прийнято сприймати як гібридні загрози, що руйнують суспільство, владу, економічні відносини та соціально-культурні зв'язки з середини, сприяючи тим самим воєнній агресії в цілому. Досліджуючи гібридні загрози у сфері цивільної безпеки в Україні, нами було доведено, що найзначніші ризики поширення гібридних загроз стосуються, з-поміж іншого: діяльності незаконних збройних формувань - 56%; незаконного обігу ЗБВ (зброї, боєприпасів, вибухових речовин) - 54%; появи нових злочинних схем в економічній сфері - 42%; діяльності злочинних угруповань, спрямованих на поглиблення кримінального стану та дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної ситуації в Україні - 41%; експорту на територію України агресором представників кримінального світу - 41% [1; 2]. Важливим щодо адекватності протидії злочинності в умовах війни та з урахуванням її гібридних форм є достатньо об'єктивне розуміння детермінації злочинності і особливо в організованих формах прояву.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремим науковим та прикладним проблемам протидії злочинності в Україні останнім часом приділяється значна увага. У різні роки вони були предметом монографічних досліджень та дослідницьких проектів багатьох відомих учених.

Питання, пов'язані з розробкою проблем запобігання злочинності, досліджувались у працях таких учених: О.М. Бандурки, В.О. Глушкова, В.В. Голіни, В.К. Грищука, Н.О. Гуторової, Л.М. Давиденка, О.М. Джузи, А.Е. Жалинського, А.П. Закалюка, В.М. Куца, О.М. Литвака, М.І. Мельника, П.П. Михайленка, М.І. Панова,

В.І. Шакуна та інших фахівців. У численних працях з кримінального права та кримінології розглядалися загальні питання теорії попередження злочинності, запобігання окремим її видам. Водночас актуальним сьогодні є вивчення та впровадження зарубіжного досвіду розвинених правоохоронних систем щодо протидії організованим злочинності на основі застосування розвідувальної аналітичної компоненти та використання сучасного інформаційно-аналітичного інструментарію.

Викладення основного матеріалу. Сучасна криміногенна ситуація в Україні - якісно новий феномен як за масштабами злочинних проявів, так і за ступенем їх руйнівного впливу на життєдіяльність суспільства, права і свободи громадян. За останні роки відбулася трансформація злочинності в нашій країні, зросла кількість організованих злочинних формувань, які мають чітку ієрархічну структуру, використовують новітні технічні засоби забезпечення протиправної діяльності, протидії правоохоронним органам. Організовані злочинні угруповання перетворилися на симбіоз ділків тіньової економіки, озброєних груп, що обслуговують їх, та корумпованих державних службовців різних рівнів. Саме ослаблення державного контролю за ситуацією в країні дає можливість криміналітету задавати тон, диктувати свої правила поведінки, ідеологію, субкультуру, лобіювати вигідні їй правові, організаційні і тактичні рішення легітимної влади, здійснювати активну протидію правоохоронним структурам. Для організації злочинної діяльності вони оперують значними грошовими ресурсами, які, зокрема, використовуються для підкупу державних службовців, працівників правоохоронних органів, залучення фахівців різних галузей для створення ефективних механізмів, технологій, способів та схем вчинення злочинів тощо. Ситуація значно погіршується у зв'язку з активізацією агресивних проявів тероризму та екстремізму [3].

Світовою практикою докладалося немало зусиль, результатом яких були значні успіхи щодо кримінального переслідування організованих злочинних угруповань. Свого часу Стієр і Ричардс зазначали, що «прокурори та слідчі, які переймалися організованою злочинністю, вважали, що коли кожна особа зі списку особливо небезпечних злочинців буде знаходитися за ґратами, то тільки цей один факт паралізує організовану злочинність та усуне її корупційний характер... Втім повільно, але впевнено практики та теоретики зрозуміли, що організована злочинність має регенеративний характер... і тому правоохоронні органи почали

зосереджувати свої зусилля на джерелах її існування та впливі на неї...» [5].

Тобто висновком стало те, що правоохоронна діяльність стосовно організованої злочинності повинна зосереджуватись не на окремих учасниках, які мають бути покарані за конкретні правопорушення, а на більш широких аспектах кримінальної поведінки та субкультури оргзлочинності. Саме тому в 1983 році Дінтіно та Мартен зазначили, що розвідувальна аналітика залишається єдиним раціональним засобом вирішення проблеми організованої злочинності [6].

Важливим є розуміння впровадження та розвитку довготривалої компоненти розвідувальної аналітики, саме стратегічного бачення щодо організованої злочинності. «Для отримання значних результатів розслідування повинні бути складовою загальної стратегії, яка націлена не лише на покарання окремих осіб і окремих підприємств; розслідування мають спиратися на поінформоване розуміння проблеми організованої злочинності, яка вирішується, та повинні враховувати довгострокові наслідки як конкретної ухваленої стратегії, так і повсякденної оперативної роботи з виконання цієї стратегії» [7].

Розвідувальна аналітика стратегічного рівня забезпечує ефективність майбутніх розслідувань, розуміння тих процесів, які відбуваються у злочинному середовищі, з'ясування умов формування та існування злочинних формувань, обраних ними механізмів вчинення злочинів, рольової участі у цьому процесі кожного учасника злочинного угруповання, руху тіншових та певних легальних фінансових потоків, які є підґрунтям існування цих угруповань або, навпаки, предметом їхніх злочинних інтересів, функціонування інфраструктури організованої злочинності тощо, водночас вивчає її еволюцію, сфери впливу та фактори поширення [8].

Організована злочинність є суттєвою проблемою для всіх країн. Це не тільки проблема у національній правоохоронній діяльності, яка підриває державну безпеку - вона має потенціал для впливу на інші важливі галузі безпеки людини, будь то соціальна, політична, економічна чи екологічна сфера [9].

Наразі показовим є багаторічний цикл політики щодо реагування на тяжкі злочини та організовану злочинність [10], розроблений у 2010 році ЄС з метою послідовного та методичного усунення найбільш важливих кримінальних загроз шляхом ефективного співробітництва між відповідними службами країн-членів, установами й органами

ЄС. Даний підхід був затверджений Радою ЄС у грудні 2010 року [4].

Початком реалізації зазначеного циклу політики ЄС стало створення Оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (SOCTA - *Serious and Organised Crime Threat Assessment*), в рамках якого Європол формує аналітичні висновки, які трансформуються в політичні пріоритети, стратегічні цілі та оперативні плани дій ЄС. Важливим є зв'язок між висновками Оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (SOCTA) та визначенням цілей і планів [11].

Відповідно до вимог SOCTA є стратегічним звітом, який оцінює та приділяє особливу увагу в боротьбі з тяжкими злочинами та організованою злочинністю в ЄС. Звіт SOCTA містить аналіз та оцінку вразливих сфер та специфічних регіонів країн-членів, на контролювання яких направлена діяльність злочинних груп. Крім того, SOCTA містить детальний аналіз сфер злочинної діяльності, окремо організованих злочинних угруповань (ОЗУ), у тому числі методи діяльності та інфраструктуру, що використовується. Загальний вплив на суспільство тяжких злочинів та організованої злочинності також є предметом аналізу та відображення у Звіті SOCTA. Усе це реалізується на основі розробленої чіткої та прозорої методології. Сформована методологія SOCTA акцентує увагу на визначенні основних загроз та ризиків в послідовній боротьбі з тяжкими злочинами та організованою злочинністю в ЄС.

У свою чергу, починаючи з 2016 року, в Україні з'являються одночасно різноманітні ініціативи щодо впровадження відповідної методології Європолу SOCTA в правоохоронній системі. Ключовою стала ініціатива Консультативної місії Європейського Союзу в Україні (далі - КМЕС), на платформі якої було створено міжвідомчу робочу групу з вивчення методології та впровадження SOCTA в Україні. Представники робочої групи брали участь у навчальних візитах до Європолу та в семінарах, що проводились представниками Європолу в Україні. Започатковано процес адаптації до українських реалій методології Європолу SOCTA реалій відповідно до нормативно-правової бази та специфіки правоохоронних органів.

Водночас некомпетентність відповідного менеджменту, популізм та бюрократичний анахронізм досить негативно вплинули на подальший розвиток процесу розроблення вітчизняної методології за аналогією SOCTA. Було допущено низку невідповідностей принципам SOCTA, зокрема: не враховано, що це аналітичний продукт виключно

стратегічного характеру, який не може оперувати ідентифікаційними даними кримінальних проваджень та оперативно-розшукових справ; стратегічний аналіз не завжди оперує абсолютними кількісними величинами, а тому недоречною є вимога, зокрема, даних щодо загальної кількості організованих злочинних угруповань в цілому по країні, із урахуванням того, що одне і те ж ОЗУ може проявляти свою злочинну діяльність у декількох регіонах і кожен з них формує відповідну картку опитувальника.

Крім зазначеного, розроблення відповідного опитувальника має враховувати вимогу оптимальності щодо кількості індикаторів та охоплення загроз ОЗУ, щоб повною мірою відповідати очікуванням споживачів СОСТА та забезпечити детальний огляд загроз та ризиків тяжких злочинів й організованої злочинності. Із цією метою методологія концентрується на трьох ключових аспектах:

1) сфери злочинності (види злочину);

2) ОЗУ та злочинні групи або злочинці, які вчиняють тяжкий злочин і не підпадають під визначення організованої злочинності;

3) середовище, в якому вчиняється тяжкий злочин і в якому діють злочинці (наколишнє середовище, на яке ОЗУ впливає і в якому злочинці знаходять можливості та вразливі місця).

Реальне впровадження опитувальника СОСТА-Україна відбувалося за умов надзвичайної плінності кадрів, особливо в підрозділах, що займаються аналітичною роботою. Як результат, на основі того що було охоплено залишками міжвідомчої робочої групи при КМЕС, враховуючи наявні несформовані остаточно компетентності та те, що вивчали методологію Європолу одні, а впроваджували вже інші працівники, було отримано недостатньо надійні дані з опитування.

Звісно, хтось може відстоювати точку зору, що отримані дані були достатніми і надійними, але на протигагу цьому треба зазначити, що Звіт СОСТА-Україна-2019 не набув свого поширення в офіційному службовому обігу. Крім того, жодних управлінських рішень на основі Звіту СОСТА-Україна-2019 не було впроваджено в діяльності правоохоронних органів. А спеціальні підрозділи Національної поліції України і в 2020 і 2021 роках звітували про «знешкоджені ОЗУ» в межах виключно кримінально-правового переслідування, що за своїм змістом не відповідає ідеї, меті та методології Європолу СОСТА та більше нагадує формальний бюрократичний звіт, який більшою мірою базується на статистичних даних ЄРДР та

застосуванні відповідної кваліфікації у досудовому розслідуванні.

Не дивлячись на те, що Стратегія розвитку МВС 2020 акцентувала увагу на впровадженні СОСТА, а перший звіт було підготовлено у 2019 році (за результатами оцінювання (2017-2018 рр.), потрібно чітко акцентувати, що ні стратегія, ні тактика у сфері боротьби з організованою злочинністю в Україні ні в чому не змінилася. Сама філософія сучасного підходу у цій царині залишилася незрозумілою для менеджмента у сфері правоохоронної діяльності як на національному рівні, так і на рівні виконавському.

Певний розвиток СОСТА-Україна набула у зв'язку з прийняттям Стратегії боротьби з організованою злочинністю, схваленої розпорядженням КМУ 16 вересня 2020 р. № 1126-р. Було визначено три етапи реалізації зазначеної Стратегії: перший - безпосередньо аналітична робота на основі методології СОСТА; другий - визначення стратегічних цілей та розроблення комплексних планів заходів; третій - виконання цих планів. І не дивлячись на певного роду методологічні та кримінологічні неузгодженості щодо СОСТА за текстом Стратегії, все ж генеральна лінія була зрозумілою і в межах принципового значення впровадження методології СОСТА в Україні.

Водночас Стратегія акцентує увагу на створенні міжвідомчої комісії - координаційного органу (Національного координатора), яка затверджує визначені СОСТА-Україна пріоритети щодо боротьби з організованою злочинністю, проводить моніторинг і дає оцінку стану реалізації цієї Стратегії. Важливість створення Національного координатора має значення, крім усього іншого, і з точки зору об'єднання зусиль усіх правоохоронних органів держави, які частково координуються Кабінетом міністрів України, а частково Президентом України (СБУ) чи є самостійними в операційному плані (прокуратура).

Некомпетентність остаточної роботи щодо СОСТА-Україна-2019 сформулила значний пласт проблем, пов'язаних з наступними заходами впровадження СОСТА на рівні нашої держави. У межах однієї статті неможливо описати все та сформулювати вичерпний перелік необхідних заходів. Але можливо акцентувати увагу на деяких з них, щоб сформулювати принципову позицію і таким чином вплинути на формування відповідних компетентностей у майбутньому.

26 січня 2022 року Кабінет Міністрів України утворив Міжвідомчу робочу групу з питань координації впровадження в діяльність органів дер-

жавної влади системи оцінки SOCTA Україна, прийнявши постанову «Деякі питання запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки SOCTA Україна». Водночас було затверджено «Положення про Міжвідомчу робочу групу з координації запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки SOCTA Україна» та «Порядок збирання і узагальнення інформації та здійснення оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів відповідно до системи оцінки SOCTA Україна».

Під час порівняння змісту зазначеної Постанови КМУ та нормативних актів ЄС, в яких фігурує поняття SOCTA звертає на себе увага визначення основних завдань Міжвідомчої робочої групи:

1) сприяння забезпеченню координації дій центральних органів виконавчої влади щодо запровадження в їхній діяльність системи оцінки SOCTA Україна;

2) визначення шляхів, механізмів і способів вирішення проблемних питань, що виникають у процесі запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки SOCTA Україна;

3) удосконалення нормативно-правової бази у зв'язку із запровадженням системи оцінки SOCTA Україна.

Зазначені завдання ніяким чином не визначають необхідність визначення стратегічних цілей та розроблення комплексних планів заходів у зазначеній сфері. І загалом сама Постанова лише формалізує процес організації інформаційно-аналітичної складової SOCTA Україна, але ніяким чином не згадує про необхідність формування відповідної державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю на основі впровадження методології SOCTA. Під питанням також залишаються правові імперативні аспекти участі представників правоохоронних органів, діяльність яких не координується безпосередньо КМУ.

Взагалі, на нашу думку, усі процеси, які відбуваються в державі щодо впровадження методології SOCTA в правоохоронну практику (не лише поліцейську), відображають певним чином невисокий рівень компетентності його учасників. Переважна активність навколо SOCTA Україна зосереджується на організації інформаційно-аналітичної складової частини (безпосередньо процесу збору даних та їх оцінювання й інтерпретації). При цьому не враховується аксіома академічної аналітичної школи, що сама по собі аналітика не є предметом ініціативи. Менеджмент є споживачем аналітичного продукту, впровадження якого є базою для прийняття зважених управлінських рішень. Запит на

аналітику має бути ініційований менеджментом, і SOCTA не є самоціллю, а лише відповіддю для формування стратегічних цілей державної політики у сфері протидії організованій злочинності. Більше того, зміна стратегічного планування у цій сфері (а це передбачає саме SOCTA) однозначно передбачає принципову зміну і тактики протидії організованій злочинності. Кримінально-правові інструменти перестають бути домінуючими. Акценти зміщуються у площину господарсько- та цивільно-правового регулювання, тактики слідства, оперативно-розшукової діяльності та кримінальної розвідки, міжвідомчої та міжнародної співпраці, створення нових форм та інструментів, що підвищують ефективність правоохоронних заходів із ліквідації економічного підґрунтя організованої злочинності, ліквідації корупційних зв'язків, зрощення з легальним бізнесом, унеможливлення використання різноманітних ресурсів для реалізації кримінальних намірів тощо. Саме на тактичному рівні проявлятиметься вся майстерність та результативність нового сучасного підходу з використанням методології SOCTA.

З огляду на зазначене, а також враховуючи вже досвід попередніх науково-дослідних робіт та дослідницьких проектів саме рівня стратегічного аналізу, об'єктивною є необхідність реалізації інформаційно-аналітичного процесу в межах наукового прикладного дослідження. В ідеалі проблемою має займатися невелика команда, яка складатиметься з керівника та двох або трьох аналітиків чи дослідників. Ця група повинна мати достатній доступ до інформації та працювати в тісній співпраці з правоохоронними органами. Члени команди - переважно навчені кримінальні аналітики, але якщо ні, то вони повинні бути особистостями, володіти відповідними інструментами та методами аналізу великого масиву даних, з творчим розумом та критичним мисленням.

Потенційною необхідністю є потреба навчання і не лише аналітиків робочої групи, а й персоналу і особливо рівня менеджменту правоохоронних органів. Реалізація висновків Звіту SOCTA та управління зазначеними процесами потребує формування відповідної навчальної програми для фахівців правоохоронної системи із зазначенням прогалів у чинній системі професійної підготовки. Такого роду навчання формують систему знань та компетентностей, показують об'єктивність та ефективність впровадження SOCTA, а також чому це корисний інструмент і як політики, керівники та співробітники можуть отримати максимальну віддачу від національної SOCTA Україна.

Висновки. Розуміючи масштаби і наслідки організованої злочинності, а також необхідність реалізації ефективних стратегій щодо зведення до мінімуму такої злочинної діяльності, абсолютно необхідною стає національна відповідь. Реалізація процесу національного оцінювання ризиків організованої злочинності забезпечить краще та більш глибоке розуміння пов'язаних із цим проблем і методів роботи, що використовуються злочинцями у певний період часу. Важливо розуміти загальну картину загроз і шкоди, пов'язаних із організованою злочинністю, її вплив (на міжнародному, національному та місцевому рівні) і те як вона змінюється та розвивається. Не менш важливим є те, що це буде адекватною відповіддю організованій злочинності, визначаючи пріоритетні напрями правоохоронної діяльності. Це також дозволить розробити та реалізувати більш ефективні та скоординовані стратегії, які будуть ефективніше запобігати і забезпечувати розслідування організованої злочинної діяльності. Це дозволить державі та її правоохоронним органам зайняти найвищу сходинку щодо вирішення проблеми організованої злочинності, з більшою вірогідністю забезпечити відповідний рівень безпеки в суспільстві та підвищити суспільну довіру.

Література

1. Звіт про науково-дослідну роботу «Методологічні засади оцінювання гібридних загроз та ризиків у сфері громадської безпеки та цивільного захисту». № держреєстрації 0120U100239.
2. Kovalchuk T.I., Korystin O. Y., Sviridyuk N. P. Hybrid threats in the civil security sector in Ukraine. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 147. С. 163-175.
3. Ковальчук Т.І., Користін О.Є., Свиридчук Н.П. Гібридні загрози у секторі цивільної безпеки в Україні. *Наука і правоохоронна*. 2019. № 3(45). С. 69-79. DOI: 10.36486/np.2019308 4. Serious and Organised Crime Threat Assessment 2017 (SOCTA): Updated methodology November 2015], Brussels, 11 December 2015.

5. Stier, Edwin and Peter, Richards (1986), "Strategic Decision Making in Organized Crime Control; The need for a Broadened Perspective", Major Issues in Organized Crime Control. Washington, DC: National Institute of Justice.

6. Dintino, Justin and Frederick T- Martens (1983), Police Intelligence Systems in Crime Control. Springfield, IL.

7. Goldstock, Ronald (1986), "Operational Issues in Organized Crime Control" Major Issues in Organized Crime Control. Washington DC: National Institute of Justice

8. Peterson, Marilyn B. (1994), "Intelligence and Analysis within the Organized Crime Function", Handbook of Organized Crime in the United States, Robert J. Kelly, Ko-Lin Chin and Rufus Schatzberg, editors. Westport, CT: Greenwood Press.

9. The evolving challenge of transnational organized crime, *Trends in Crime and Justice*, 2005 (UNODC/ UNICRI), p. 25-54.

10. 15358 / 10 COSI 69 ENFOPOL 298 CRIMORG 185 ENFOCUSTOM 94, URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15358-2010-INIT/en/pdf>

11. Europol, URL: www.europol.europa.eu/index.asp?page=publications&language=.

Користін О. Є.,

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
головний науковий співробітник НДЛ
кримінологічних досліджень
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9056-5475>

Свиридчук Н. П.,

доктор юридичних наук, професор,
заступник завідувача НДЛ
кримінологічних досліджень
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9772-1119>